

Incipit de

estetică muzicală

Ideea de estetică muzicală:

-ce înseamnă muzica?

-care este diferența dintre ce este și ce nu este muzică?

-care este locul muzicii în viața omului?

-care este relevanța muzicii în contextul evoluției umane?

-care este relația muzicii cu alte arte?

-care este poziția muzicii în realitate?

(pe parcurs vor interveni ramuri noi: psihologia muzicii, sociologia muzicii, hermeneutica etc.)

Care este natura lucrării muzicale?

- relaționarea mijloacelor tehnice, specific componistice?

- manifestarea unei forțe cosmice

- o frântură de comunicare? (limbaj: cum comunică, ce?) = limbajul comunică gânduri, cuvinte; muzica comunică **sentimente**

Estetica – de la Alexander Baumgarten (1750)

-complement al logicii; o **percepție sensibilă** care duce la **cunoaștere**, plecând de la **argumentul frumuseții**

Percepția – nu este preliminară și nici punct de plecare al cunoașterii (Baumgarten) = ci **cogito** (cunoaștere)

-adaugă **comparația** – actul conștiinței de a aduna impresii particulare pentru a realiza o percepție completă

Moses Mendelssohn – ceea ce poate fi considerat ca frumos trebuie să poată fi vizualizat fără efort; părțile componente trebuie să fie echilibrate, coerente; **întregul** este o condiție psihologică pentru frumusețe (**dar la muzică???**)

Muzica este tranzitorie (natură perisabilă)

Hegel – existența reală a muzicii se evaporă în trecerea sa imediată; muzica este un proces în cursul căruia evenimentele ne invadează

-ca obiect al contemplației = doar ulterior trecerii sale poți face referire la experiență; în acest punct muzica primește o formă cvasi-spațială (**Gestalt**)

Comunicarea muzicală:

- sentimente deja cunoscute?
- naște sentimente noi?
- unește oamenii?
- trimite sentimente contradictorii?

Valorile muzicale sunt

- **autonome** (aparțin muzicii în sine)?

- **heteronome** (provin din altă parte)?

=aparțin - **efectului** oferit de sunete?

- **sensului** pe care mintea umană îl stabilește între sunete și un înțeles legat de ceea ce imită?

= stau în - **frumusețea** muzicii?

- **efectul** pe care îl determină în ascultători și interpreți?

Natura muzicii: - cadou de la zei?

- necesitatea de a se exprima pe sine?
- mister sau rațional? emotiv sau cognitiv?
- trivial sau vital? natural sau convențional?

- **Antichitatea greacă (modelul canonic)**

Mousiké – meșteșugul muzelor (dans, poezie, mai puțin arta sunetelor în accepțiunea ulterioară)

1. **Pitagora (s6ÎC), Pitagoreicii (s5ÎC) = aceleași proporții se regăsesc peste tot în lume**

-muzica se coordonează după proporții numerice și răspunde legilor naturii

-proporțiile găsite în intervale sunt proiectate în distanțele dintre planete, suflete, ordinea cosmică

Matematicienii sec.4ÎC – împrumută termenul de muzică pentru a ilustra proporțiile matematice (sistem abstract de relații)

-ideea rămâne valabilă până la Kepler (1619)=face legătură cu astronomia și o posibilă “muzică a sferelor”

2. Platon preia ideile stipulate de Damon din Athena – muzica unui popor exprimă caracterul național – **ETHOS**

(moduri, intervale specifice, scări – generate de particularitățile celor care le folosesc: vezi dorian, frigian, etc.)

-eliberează muzica de matematică; o leagă de expresia sinelui; prelungirea teoriei ethosului în accepțiunea platoniciană = expresivitatea muzicii reflectă cea a unui text poetic

-ca moralist: face distincția între – o muzică adevărată, rațional bazată și logic dezvoltată pe principiile realității

- o muzică fantastică, care imită sunetele naturii și sentimentele trecătoare

(conflict de actualitate, discutat și de Adorno (dodecafonie și industria culturii))

-frumosul este caracteristic odraslelor naturii pe lângă care produsele omenești sunt palide și fără sens

3. **Aristoxene** (elev al lui Aristotel)

Respinge teoria pitagoreică a numerologiei cât și pe cea platoniciană a ethosului = legile interne și naturale de producere a sunetului sunt neaudibile

Muzica este un sistem de sine stătător care nu derivă din altă realitate ci este o consecință a propriei organizări

Muzica=sunet și relație între sunete – percepută de ureche și memorie; pot exista asocieri etice, dar acestea sunt accidentale

-mai târziu, **școala lui Ptolemeu**: urechea percepe evenimentele și mintea le interpretează

4. Adepții lui **Epicur** (Lucrețius, sec I îC)

-muzica nu este nimic altceva decât sursa plăcerii inocente

- **Timpurile creștine**

Sf. Augustine (s4DC) – frământat între trei atitudini:

- pasionat, exaltat de principiile muzicale croite după ordinea cosmică
- dezvoltă o aversiune ascetică față de caracterul “carnal” al muzicii
- fermecat de cântecul bisericesc, capabil de a exprima extaticul imposibil de explicat

Muzica medievală

Boethius (s6DC) – interpreta muzica drept o ramură a matematicii a) *musica mundana* (muzica cosmică, armonia universului)

b) *musica humana* (pentru un corp și o minte sănătoasă)

c) *musica instrumentalis* (muzica făcută de oameni)

- o muzică instrumetală, pământească, senzuală

- o muzică intelectuală, vocală, sacră

- cei care studiau muzica erau mai respectați decât interpreții (Guido d’Arezzo considera că interpreții nu o înțeleg...)

- **Eriugena** – pune problema simultaneității; polifonia, armonia obiectului audibil

-începuturi de notare (poate fi păstrată, transmisă, învățată)

-ideea de intervale bune (consonante) – 3ta și rele; polifonia este interpretată drept oglinda universului

- **Renaștere**

-pălește aspectul matematic – în favoarea **Umanismului** (o artă sonoră, matematica rămânând relevantă doar pentru a-i explica mijloacele)

Glareanus (1547) – remodelează teoria muzicii luând în calcul practica și efectul; o formă a activității umane mai degrabă decât o oglindire a cosmosului

-de la Zarlino (1558) începe să fie luată în calcul problema *unității de afect* (polifonia, melodia, contrapunctul să se coreleze în baza textului)

-devine necesară ideea unui subiect muzical (temă) – o linie cântată se dovedește mult mai versatilă pentru transmiterea pathosului decât polifonia (vezi trubadurii)

- **Baroc**

-înflorirea muzicii instrumentale (nu mai avem text, cum exprimăm pasiuni?)

Rousseau citându-l pe Fontanelle “*Sonată, ce vrei de la mine?*”

= răspunsurile vor fi căutate în retorică

Quantz (1752): oratorul și muzicianul au în fond același țel

-o operă de artă trebuia să fie **unitară** ca sentiment (fiecare lucrare să fie **dominată de o singură trăire**)

-compozitorul: imparțial (apropiat de retorică și nu de poezie); mintea să civilizeze pasiunile

(poetul devine inspirat de sentimentele pe care le trezește; oratorul trebuie să își păstreze calmul pentru a putea controla publicul)

-nu mai există rivalitatea între genuri: compozitorul trebuie să fie capabil să folosească mijloacele teoretice pentru a comunica în varii maniere (muz.bisericească, de teatru, camerală)

- **Romantism**

- historianism

- omul în centrul căutărilor

- invadează noțiunea geniului; artistul – un erou spiritual (E.T.A. Hoffman vorbind despre Beethoven)

- expresie originală, liberă, autentică (nu ne supunem formelor, creeăm forme)

- Schumann (pune bazele hermeneuticii) = muzicologia presupune ridicarea nivelului de înțelegere asupra muzicii

- muzica pură/muzica programatică

(Hanslick) (Wagner)

Fr.Nietzsche – Apolinic (contemplare)/Dionisiac (nebunie furie, beție)

Schopenhauer (1819) = metafizica sa dezbate **ideile eterne** și **voința nediferențiată**: artele simbolizează ideile

muzica simbolizează voința

Hanslick se va opune viziunii lui Schopenhauer (muzica exprimă și ațâță sentimente)
= pe direcția lui Herbart (1808) consideră că **valoarea artei** stă în **relațiile formale** și nu în expresivitate = **Formalism**

Muzica – a gândi în sunete

C.Dahlhaus: Muzica este formă = își dezvăluie adevărata existență când trece

“Păstrată ferm în memorie se transformă într-o stare în care nu este niciodată în timpul prezenței sale imediate; la distanță se constituie asemeni unei forme plastice care supraviețuiește”

- B. Croce = **conținutul** și **materia** sunt total asimilate de **formă**

(fotografia, subiecți inerți)

-pune problema interpretării muzicale; diversitatea trecutului;

-interpretul: executant sau co-creator?

-dacă lucrarea muzicală este un artefact realizat (odată pentru totdeauna) sau menit a fi recreat pe principiul comunicării?